

İş verenler için

09.2026

TEMEL İSG REHBERİ



CANAKADEMİ
Ortak Sağlık Güvenlik Birimi

Bu rehber ne sağlar?

İşverenin mevzuattan doğan temel İSG yükümlülüklerini hangi sırayla ele alacağını, küçük ve büyük işyerleri arasındaki fiziksel gereklilik farklarını ve sürdürülebilir bir İSG yönetim sisteminin temel bileşenlerini tek dokümanda toplar.

İçindekiler

1. İSG Yönetiminin Temel Yaklaşımı
2. Yasal Mevzuat ve İşveren Yükümlülükleri
3. Mevzuattan Doğan Yükümlülükler İçin Atılması Gereken İlk Adımlar
4. İSG Organizasyonu, Profesyoneller, Kurullar ve Çalışan Katılımı
5. İşyeri Fiziksel İSG Altyapısı ve Sağlık Birimi Gereklilikleri
6. İşe Alım, Görev Tanımları ve Yüklenici Yönetimi
7. Risk Değerlendirmesi ve Risk Kontrol Hiyerarşisi
8. Genel Operasyonel Risk Alanları
9. Yeni Tesis, Ekipman, Proses ve Değişiklik Yönetimi
10. Çalışma Ortamı Gözetimi ve İş Ekipmanları
11. Sağlık Gözetimi ve İşe Uygunluk
12. İSG Eğitimleri, Bilgilendirme ve Yetkinlik
13. Acil Durum Yönetimi ve İlk Yardım
14. İş Kazası, Meslek Hastalığı ve Olay Araştırması
15. ISO 45001 ve İSG Yönetim Sistemi
16. İç Denetim, DÖF ve Performans İzleme
17. Dokümantasyon ve Kayıt Yönetimi
18. Yönetim Liderliği, Güvenlik Kültürü ve Ramak Kala
19. Sürekli İyileştirme Döngüsü
20. Hızlı Referans Tabloları
21. İlk Kurulum İçin 30 Günlük Kontrol Listesi
22. Temel Mevzuat ve Resmî Kaynaklar

1. İSG Yönetiminin Temel Yaklaşımı

İş sağlığı ve güvenliği, yalnızca mevzuat gereği hazırlanması gereken belgelerin tamamlanmasından veya iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi görevlendirilmesinden ibaret değildir. Etkin bir sistem; tehlikelerin sistematik olarak belirlenmesini, risklerin önceliklendirilmesini, teknik ve organizasyonel önlemlerin uygulanmasını, çalışanların sürece katılımını ve alınan tedbirlerin etkinliğinin sürekli izlenmesini gerektirir.

Temel hedef, iş kazaları ve meslek hastalıklarını meydana gelmeden önce önlemek ve İSG'yi işletmenin günlük yönetim kararlarının doğal bir parçası haline getirmektir. Bu nedenle başarılı bir İSG sistemi “belge var mı?” sorusundan çok “risk kontrol altında mı ve bunu doğrulayabiliyor muyuz?” sorusuna odaklanır.

Temel ilke

İSG’de asıl performans göstergesi dosya kalınlığı değil; kontrolsüz risklerin azaltılması, kritik aksiyonların zamanında kapatılması ve çalışanların işi güvenli biçimde yapabilmesidir.

2. Yasal Mevzuat ve İşveren Yükümlülükleri

2.1. Temel yasal çerçeve

Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğinin ana yasal çerçevesi 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunudur. Kanunla birlikte 4857 sayılı İş Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve çok sayıda yönetmelik birlikte uygulanır. İşyerinin faaliyet alanı, NACE kodu, tehlike sınıfı, çalışan sayısı ve özel prosesleri ek yükümlülükler doğurabilir.

- Risk değerlendirmesi ve önleme faaliyetleri
- İSG profesyonellerinin görevlendirilmesi
- Çalışanların eğitimi ve bilgilendirilmesi
- Sağlık gözetimi
- Acil durum planlaması ve destek ekipleri
- İş ekipmanlarının güvenli kullanımı ve periyodik kontroller
- Çalışan temsilcileri ve gerekli işyerlerinde İSG kurulu
- İş kazası ve meslek hastalığı kayıt/bildirim süreçleri
- Alt işveren ve diğer işverenlerle koordinasyon
- Çalışma ortamı ve bina/ekleni koşulları

2.2. İşverenin genel sorumluluğu

İşveren; çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlamak, mesleki risklerin önlenmesi için gerekli organizasyonu kurmak, araç ve gereçleri sağlamak, alınan tedbirlerin uygulanmasını izlemek ve değişen şartlara göre sistemi iyileştirmekle yükümlüdür. Dışarıdan OSGB veya başka bir yetkili hizmet sağlayıcıdan hizmet alınması bu genel sorumluluğu ortadan kaldırmaz.

2.3. İdari, hukuki ve cezai sonuçlar

Mevzuata aykırılıklar idari para cezaları, belirli koşullarda işin durdurulması, iş kazaları veya meslek hastalıkları nedeniyle tazminat sorumluluğu, SGK rücu işlemleri ve olayın niteliğine göre

ceza hukuku sorumluluğu doğurabilir. İdari para cezaları her yıl değişebildiği için bu rehberde sabit ceza tutarları kullanılmamıştır; güncel tutarlar resmi kaynaklardan kontrol edilmelidir.

3. Mevzuattan Doğan Yükümlülükler İçin Atılması Gereken İlk Adımlar

Mevzuata uyum sağlamak isteyen bir işletmenin ilk işi tek tek belge hazırlamak değil, işyerinin gerçek faaliyet yapısını ve buna bağlı yükümlülüklerini doğru tespit etmektir. Aşağıdaki sıra, mevzuatta zorunlu kronolojik bir sıra değildir; yükümlülüklerin eksiksiz kurulmasını kolaylaştıran pratik bir uygulama yol haritasıdır.

İSG Uyum Yol Haritası

Mevzuat yükümlülüklerini yönetilebilir bir sisteme dönüştürmek için 5 ana faz



Şekil 1 — İSG uyum sürecinin 5 ana fazı

3.1. İşyerinin İSG profilini belirleyin

Ana faaliyet, NACE kodu, tehlike sınıfı, çalışan sayısı, vardiyalar, lokasyonlar, alt işverenler, iş ekipmanları, kimyasallar ve özel çalışan grupları kayıt altına alınmalıdır.

3.2. Yasal uyum envanteri oluşturun

İşyerini ilgilendiren her düzenleme için “bizi ilgilendiriyor mu, yükümlülük nedir, kim sorumlu, nasıl doğrulanacak?” soruları cevaplanmalıdır.

3.3. İSG sorumluluk organizasyonunu tanımlayın

İSG profesyonellerinin yanı sıra insan kaynakları, operasyon, bakım, satın alma, depo ve yöneticilerin İSG görevleri açıkça belirlenmelidir.

3.4. İSG profesyonellerini görevlendirin

İşyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve gerekiyorsa diğer sağlık personelinin İSG-KATİP dahil yasal görevlendirme süreçleri ve hizmet süreleri kontrol edilmelidir.

3.5. Başlangıç durum analizi yapın

Saha, bina, ekipman, yangın, acil çıkış, sağlık kayıtları, eğitim, periyodik kontrol ve mevcut dokümanlar birlikte incelenmelidir.

3.6. Risk değerlendirmesini yapın veya güncelleyin

Normal ve rutin olmayan işler, bakım, yükleniciler, acil durumlar, geçmiş kazalar ve ramak kalalar dahil tüm önemli faaliyetler değerlendirilmelidir.

3.7. Kritik riskleri derhal kontrol altına alın

Ciddi yaralanma/ölüm, yangın/patlama, enerji, hareketli ekipman ve ciddi maruziyet potansiyeli olan riskler dokümantasyon eksiklerinden önce ele alınmalıdır.

3.8. Acil durum ve ilk yardım organizasyonunu kurun

Acil durum senaryoları, ekipler, tahliye yolları, toplanma alanları, ilk yardımcılar, alarm/iletişim ve tatbikat programı oluşturulmalıdır.

3.9. Sağlık gözetimi ve eğitim sistemini tamamlayın

İşe giriş, periyodik muayene, maruziyete dayalı tetkik ve 2026 eğitim mevzuatına uygun işe başlama/temel eğitim sistemi kurulmalıdır.

3.10. Ekipman ve çalışma ortamı kontrollerini planlayın

Periyodik kontrol envanteri, bakım planları ve gerekli iş hijyeni ölçümleri risk değerlendirmesine göre planlanmalıdır.

3.11. Yüklenici kontrolü ve çalışma izin sistemlerini kurun

Dış çalışanların yetkinliği, eğitimleri, sağlık uygunluğu, ekipmanları ve yüksek riskli işler için izin süreçleri kontrol edilmelidir.

3.12. Merkezi İSG eylem planı oluşturun

Her bulgu için risk/öncelik, faaliyet, sorumlu, termin, durum ve etkinlik doğrulaması takip edilmelidir.

4. İSG Organizasyonu, Profesyoneller, Kurullar ve Çalışan Katılımı

4.1. İşyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personeli

İSG profesyonellerinin hizmet süresi, işyerinin tehlike sınıfı ve çalışan sayısına göre hesaplanır. 31 Aralık 2024 sonrasında kamu kurumları ile 50'den az çalışanı bulunan az tehlikeli işyerleri için de Kanunun 6 ve 7'nci maddelerindeki profesyonel görevlendirme yükümlülükleri yürürlüktedir.

Önemli

İSG profesyonelinin görevi işletmenin operasyonel yönetimini devralmak değil; riskleri belirlemek, rehberlik etmek, sağlık gözetimini yürütmek ve uygunsuzlukları yönetime bildirmektir. Nihai sorumluluk işverendedir.

4.2. İSG Kurulu

Elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu oluşturulur. Kurul; kaza ve ramak kalaları, açık risk aksiyonlarını, denetim bulgularını, eğitim ve sağlık gözetimi durumunu, acil durum hazırlıklarını ve değişiklikleri düzenli olarak ele almalıdır.

Kurul normalde ayda en az bir kez toplanır; kurul kararıyla tehlikeli işyerlerinde iki aya, az tehlikeli işyerlerinde üç aya kadar uzatılabilir.

4.3. Çalışan temsilcileri ve katılım

Çalışanların tehlikeleri, ramak kalaları ve önerileri bildirebileceği erişilebilir kanallar kurulmalıdır. Çalışan temsilcilerinin görüşleri risk değerlendirmesi, eğitim planları, önleyici tedbirler ve çalışma koşullarının geliştirilmesinde dikkate alınmalıdır.

5. İşyeri Fiziksel İSG Altyapısı ve Sağlık Birimi Gereklilikleri

İSG mevzuatı yalnızca eğitim ve dokümantasyon yükümlülükleri getirmez; işyerinin fiziksel yapısının da yapılan işe, çalışan sayısına ve risklere uygun olmasını ister. “Her işyerinde ayrı revir gerekir” veya “küçük işletmede sağlık alanına gerek yoktur” gibi genellemeler doğru değildir.

İşyeri Ölçeğine Göre İSG Hizmet Alanı

“Her işyerinde revir zorunludur” genellemesi doğru değildir; gereklilik işyeri ölçeğine göre değişir.

50'den az çalışan	50 ve üzeri çalışan	Tam süreli hekim + uzman
Uygun çalışma alanı - İSG hizmeti süresince kullanılabilir uygun bir yer - Sabit 8 m² muayene odası için genel zorunluluk yok - Şartları varsa ortak hizmet alanı kullanılabilir	Toplam iki ayrı oda - Hekim / diğer sağlık personeli için 1 oda - İş güvenliği uzmanı için 1 oda - Her iki oda da en az 8 m² - Acil sağlık ulaşımı için uygun araç imkânı	İSGB - Hekim muayene odası: en az 8 m² - İş güvenliği uzmanı odası: en az 8 m² - İlk yardım ve acil müdahale: en az 12 m² - Ek-1 asgari sağlık araç-gereçleri - Asıl işin yürütüldüğü mekânda; giriş kat esastır

Not: Tam süreli görevlendirme eşikleri tehlike sınıfı ve çalışan sayısına göre belirlenir.

Şekil 2 — İşyerinin büyüklüğüne göre İSG hizmet alanı gereklilikleri

5.1. 50'den az çalışanı bulunan işyerleri

Tam süreli işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı gerekmeyen 50'den az çalışanlı işyerlerinde, işveren İSG profesyonellerinin hizmeti etkin biçimde sunabilmesi için çalışma süresince

kullanılacak uygun bir yer sağlar. Yönetmelik bu grup için sürekli tahsis edilmiş 8 m² muayene odasını genel bir şart olarak düzenlemez.

5.2. 50 ve daha fazla çalışanı bulunan işyerleri

Tam süreli hekim ve uzman zorunluluğu bulunmayan 50 ve üzeri çalışanlı işyerlerinde, işyeri hekimi/diğer sağlık personeli ve iş güvenliği uzmanı için 8 m²'den az olmamak üzere toplam iki oda sağlanır. Ayrıca acil durumda çalışanların en yakın sağlık birimine ulaştırılmasına yönelik uygun araç imkânı bulunur.

5.3. İSGB gerektiren büyük işyerleri

İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının tam süreli görevlendirilmesi gereken durumlarda işveren İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB) kurar. İSGB'nin asıl işin yürütüldüğü mekânda ve giriş katta kurulması esastır; bölümler aynı alanda bulunmalı ve çalışanlar tarafından kolay görülecek şekilde işaretlenmelidir.

- İşyeri hekimi muayene odası: en az 8 m²
- İş güvenliği uzmanı odası: en az 8 m²
- İlk yardım ve acil müdahale odası: en az 12 m²
- Tam zamanlı her hekim ve uzman için aynı şartlarda ayrı oda
- Yönetmelik Ek-1'deki asgari sağlık araç ve gereçleri
- Acil durumda en yakın sağlık birimine ulaştırma imkânı

İstisna

Sağlık Bakanlığından ruhsatlı sağlık hizmeti sunucusu olan işyerlerinde kurulacak İSGB'lerde, yönetmelikte ilk yardım/acil müdahale odası, Ek-1 araç-gereçleri ve ulaşım aracı bakımından özel istisna bulunmaktadır.

5.4. İlk yardım ve acil müdahale alanları

İSGB zorunluluğundan bağımsız olarak, işyerinin büyüklüğü, yapılan işin niteliği ve kaza riski gerektiriyorsa bir veya daha fazla ilk yardım ve acil müdahale odası bulunmalıdır. Bu alanlarda gerekli ilk yardım malzemeleri bulunmalı, sedye kullanıma hazır tutulmalı ve alanlar uygun işaretlerle belirtilmelidir.

5.5. Dinlenme ve yemek alanları

Yapılan iş veya çalışanların sağlık ve güvenliği gerektiriyorsa uygun dinlenme alanı sağlanır. On ve daha fazla çalışan bulunan işyerlerinde de uygun dinlenme alanı öngörülür; ancak büro ve benzeri işyerlerinde çalışanların aralarda uygun şekilde dinlenebileceği mevcut alanlar varsa ayrıca bağımsız dinlenme odası gerekmebilir. Yemek işyerinde yeniyorsa hijyenik ve yeterli bir yemek alanı sağlanmalıdır.

5.6. Soyunma, dolap, duş, lavabo ve tuvaletler

- İş elbisesi giyilmesi gereken faaliyetlerde uygun soyunma alanları ve kişisel kilitli dolaplar sağlanır.
- Kirli/tehlikeli çalışma kıyafeti ile günlük kıyafetin birbirini kirletmemesi gereken işlerde iki bölmeli veya ayrı dolap düzeni değerlendirilir.
- İşin niteliği veya sağlık nedenleri gerektiriyorsa uygun duş alanları sağlanır; her işyerinde duş zorunluluğu yoktur.

- Çalışma alanlarına ve sosyal alanlara yakın yeterli sayıda lavabo ve tuvalet bulunmalı; hijyen, havalandırma, aydınlatma ve mahremiyet koşulları sağlanmalıdır.

5.7. Gebe, emziren ve engelli çalışanlar

Gebe ve emziren çalışanların uzanarak dinlenebilecekleri uygun koşullar sağlanmalıdır. 100-150 kadın çalışan bulunan işyerlerinde emzirme odası; 150'den fazla kadın çalışan bulunan işyerlerinde ise mevzuattaki şartları taşıyan çocuk bakım yurdu/kreş yükümlülüğü doğar. Emzirme odası işyerine en çok 250 metre uzaklıkta olmalıdır; yurt 250 metreden uzaktaysa işveren ulaşım sağlar.

Engelli çalışanların bulunduğu işyerlerinde çalışma alanları, girişler, geçişler, merdivenler, duşlar, lavabolar ve tuvaletler çalışanların durumuna göre düzenlenmeli; acil tahliye ihtiyacı duyulacak destek ayrıca planlanmalıdır.

5.8. Acil çıkışlar, yangın ve acil aydınlatma

Acil çıkış yolları güvenli bir alana ulaşmalı, engellenmemeli, işyerinin büyüklüğü ve kişi sayısına uygun olmalı ve uygun biçimde işaretlenmelidir. Acil çıkış kapıları kaçış yönüne doğru açılmalı; kilitli tutulmamalı; döner veya raylı kapılar acil çıkış kapısı olarak kullanılmamalıdır. Gerekli yerlerde elektrik kesintisinde de çalışan acil aydınlatma bulunmalıdır.

Yangın söndürme, algılama ve alarm sistemleri için Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik ayrıca dikkate alınmalıdır. Bu yönetmelikteki düşük/orta/yüksek yangın tehlikesi sınıfları, 6331 kapsamındaki az tehlikeli/tehlikeli/çok tehlikeli işyeri sınıflarıyla aynı kavram değildir.

5.9. Havalandırma, aydınlatma, termal konfor ve yapısal güvenlik

Çalışma ortamında yeterli temiz hava, uygun sıcaklık, aydınlatma ve hijyen sağlanmalıdır. Zeminler kayma/düşme riskini azaltacak şekilde düzenlenmeli; cam ve saydam bölmeler görünür olmalı; elektrik ve teknik tesisatlar ilgili mevzuata uygun kurulmalı, bakım ve kontrolleri yapılmalıdır. Güncel genel düzenleme, eski kaynaklarda görülen her işyerine tek tip "3 metre tavan/10 m³ hava" gibi sabit değerlerden ziyade yapılan işe uygun yeterlilik yaklaşımını benimser.

5.10. Yaya yolları, araç trafiği ve yükleme alanları

Üretim, depo ve lojistik alanlarında yaya ile forklift/araç trafiği mümkün olduğunca ayrılmalı; yükleme rampaları, geçişler, kapılar ve kör noktalar güvenli olacak şekilde düzenlenmelidir. Trafik planı, hız limitleri, işaretleme ve fiziksel ayırıcılar risk değerlendirmesine göre belirlenmelidir.

6. İşe Alım, Görev Tanımları ve Yüklenici Yönetimi

6.1. İş sözleşmeleri ve iç düzenlemeler

İSG yükümlülüklerinin tamamının iş sözleşmesine tek tek yazılması zorunlu değildir; temel yükümlülükler zaten kanundan doğar. Bununla birlikte görev tanımları, personel yönetmelikleri ve iç talimatlarda çalışanın eğitimlere katılması, ekipmanı ve KKD'yi doğru kullanması, koruyucuları devre dışı bırakmaması, tehlikeleri ve olayları bildirmesi, acil durum kurallarına uyması ve yetkisiz işi yapmaması açıkça düzenlenebilir.

İSG kurallarına aykırılıklara ilişkin disiplin süreçleri İş Kanunu, iş sözleşmeleri ve iç düzenlemelerle uyumlu, ölçülü ve olay bazında uygulanmalıdır. İşveren yasal sorumluluğunu çalışan üzerine devredemez.

6.2. Alt işveren ve yükleniciler

- İşe başlamadan önce eğitim, sağlık uygunluğu, mesleki belgeler ve ekipman uygunluğu kontrol edilmelidir.
- Yükleniciye işyerine özgü riskler, acil durumlar ve saha kuralları aktarılmalıdır.
- Yüksek riskli işler için gerektiğinde yazılı çalışma izin sistemi uygulanmalıdır.
- Aynı çalışma alanında birden fazla işveren varsa risklerin birbirini etkilemesi dikkate alınarak koordinasyon sağlanmalıdır.

7. Risk Değerlendirmesi ve Risk Kontrol Hiyerarşisi

6331 kapsamındaki kamu ve özel sektör işyerlerinde risk değerlendirmesi yapılmalıdır. Değerlendirme, yalnızca tehlike listesinden ibaret olmamalı; riskin düzeyi, kontrol tedbiri, sorumlu kişi, hedef tarih ve kalan risk birlikte yönetilmelidir.

Risk Kontrol Hiyerarşisi

En etkili önlem tehlikeyi kaynağında ortadan kaldırmaktır. KKD son savunma katmanıdır.



Toplu korunma önlemlerine, kişisel korunma önlemlerine göre öncelik verilmelidir.

Şekil 3 — Risk kontrol hiyerarşisi

7.1. Risk değerlendirmesi ekibi

Risk değerlendirmesi; işveren/işveren vekili, iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, çalışan temsilcileri, destek elemanları ve işi/riskleri bilen çalışanlardan oluşan ekip tarafından gerçekleştirilir. Gerekteğinde dış uzman desteği alınabilir.

7.2. Yenileme süreleri

Risk değerlendirmesi en geç çok tehlikeli işyerlerinde 2 yılda, tehlikeli işyerlerinde 4 yılda ve az tehlikeli işyerlerinde 6 yılda bir yenilenir. Bununla birlikte işyerinin taşınması, yerleşim/proses/teknoloji değişikliği, iş kazası veya meslek hastalığı, ramak kala, ortam ölçümü veya sağlık gözetiminin yeni risk göstermesi gibi durumlarda süre beklenmez.

Uygulama yaklaşımı

Risk değerlendirmesini bir “geçerlilik tarihi olan belge” gibi değil, işletmenin canlı eylem planının ana veri kaynağı gibi yönetin.

8. Genel Operasyonel Risk Alanları

8.1. Ofis ve idari alanlar

- Ekranlı araçlarla çalışma ve ergonomi
- Uzun süreli oturma ve tekrarlayan hareketler
- Aydınlatma ve termal konfor
- Elektrik, yangın ve tahliye
- Kayma, takılma ve düşme
- İş yükü, rol belirsizliği, şiddet/taciz ve diğer psikososyal riskler

8.2. Üretim ve imalat alanları

- Makine koruyucuları ve emniyet sistemleri
- Hareketli parçalar, sıkışma ve ezilme
- Elektrik ve basınçlı sistemler
- Kaldırma/taşıma ve malzeme hareketleri
- Gürültü, titreşim, toz, gaz, buhar ve kimyasal maruziyet
- Yangın ve patlama riskleri
- Bakım ve arıza müdahaleleri
- Elle taşıma ve ergonomi

Bakım ve arıza müdahalelerinde beklenmeyen enerji verilmesini önlemek için uygun işlerde enerji izolasyonu ve kilitleme/etiketleme (LOTO/EKED) prosedürü güçlü bir iyi uygulamadır.

8.3. Depo ve lojistik

- Raf ve istif güvenliği
- Forklift ve hareketli ekipmanlar
- Yaya/araç yollarının ayrılması
- Yükleme-boşaltma ve rampa güvenliği
- Elle taşıma
- Düşen cisimler ve yangın yükü

8.4. Bakım ve teknik işler

- Enerji izolasyonu
- Elektriksel çalışma
- Sıcak çalışma
- Yüksekte çalışma

- Kapalı alanlar
- El aletleri ve taşınabilir ekipmanlar
- Bakım sonrası koruyucu sistemlerin eksiksiz devreye alınması

9. Yeni Tesis, Ekipman, Proses ve Değişiklik Yönetimi

Yeni bir tesis, üretim alanı, ekipman veya proses devreye alınırken güvenlik değerlendirmesi faaliyete geçtikten sonraya bırakılmamalıdır. Tasarım ve satın alma aşamasında güvenliği sisteme dahil etmek, sonradan düzeltmeye göre daha etkili ve ekonomiktir.

- Yerleşim ve çalışan/araç trafiği
- Acil çıkış ve yangın güvenliği
- Makine koruyucuları ve güvenli bakım erişimi
- Elektrik, havalandırma ve kimyasal depolama
- Ergonomi ve çalışma ortamı koşulları
- Periyodik kontrol gereklilikleri
- Kullanım-bakım talimatları ve eğitimler
- Risk değerlendirmesinin güncellenmesi

MOC – Değişiklik yönetimi

Yeni ekipman, proses, yerleşim, organizasyon veya çalışma yönteminin mevcut riskleri nasıl değiştireceği devreye alma öncesinde sistematik olarak değerlendirilmelidir.

10. Çalışma Ortamı Gözetimi ve İş Ekipmanları

10.1. İş hijyeni ve maruziyetler

Risk değerlendirmesinde fiziksel veya kimyasal maruziyet ihtiyacı belirlenmişse gürültü, titreşim, toz, kimyasal, gaz/buhar, aydınlatma ve termal koşullar gibi etkenler uygun yöntemlerle değerlendirilir ve gerektiğinde yetkili ölçüm/test/analiz hizmetleri kullanılır.

10.2. İş ekipmanları

- Ekipmanın işe uygun seçilmesi
- Üretici talimatlarına uygun kullanım
- Koruyucu ve emniyet donanımlarının çalışır tutulması
- Yetkisiz kullanımın önlenmesi
- Planlı bakım ve arıza kayıtları
- Mevzuata tabi ekipmanlarda periyodik kontrol
- Kontrol raporlarında belirtilen uygunsuzlukların kapatılması

Periyodik kontrol raporunun mevcut olması tek başına yeterli değildir; rapordaki uygunsuzlukların kapatıldığı da doğrulanmalıdır.

11. Sağlık Gözetimi ve İşe Uygunluk

Sağlık gözetimi, çalışanların yaptıkları iş ve maruz kaldıkları risklerle uyumlu olmalıdır. Amaç standart bir “tetkik paketi” uygulamak değil, risk değerlendirmesi ve işyeri hekiminin tıbbi değerlendirmesi doğrultusunda uygun gözetimi sağlamaktır.

- İşe giriş muayeneleri
- İş veya görev değişikliğinde gerekli değerlendirmeler
- Periyodik muayeneler
- Maruziyete bağlı tetkikler
- Gerekli durumlarda işe dönüş değerlendirmeleri
- Özel politika gerektiren çalışanların izlenmesi

Genel periyodik muayene aralıkları; az tehlikeli işyerlerinde en geç 5 yılda, tehlikeli işyerlerinde en geç 3 yılda, çok tehlikeli işyerlerinde en geç 1 yılda birdir. İşyeri hekimi çalışanın kişisel özellikleri, iş ve maruziyetlerini dikkate alarak bu süreleri kısaltabilir.

Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıftaki işlerde çalışacak kişilerin, işe uygun olduklarını gösteren sağlık raporu olmadan işe başlatılmaması gerekir. Sağlık verilerinin gizliliği korunmalıdır.

12. İSG Eğitimleri, Bilgilendirme ve Yetkinlik

2 Nisan 2026 tarihli ve 33212 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yeni Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, işe başlama eğitimi ile temel eğitimi açık biçimde ayırmıştır.

12.1. İşe başlama eğitimi

- Çırak ve stajyerler dahil tüm çalışanlara fiilen çalışmaya başlamadan önce verilir.
- İşe, kullanılan ekipmana, çalışma ortamı risklerine ve işyerine özgü tedbirlere odaklanır.
- Uygulamalı ve yüz yüze verilir.
- Her çalışan için en az 2 saattir ve temel eğitim süresinden sayılmaz.
- Tutanakla belgelendirilir ve özlük dosyasında saklanır.

12.2. Temel eğitim

Temel eğitim, çalışan işe başladıktan sonra mümkün olan en kısa sürede tamamlanmalı ve her durumda işe başlangıçtan itibaren üç ayı geçmemelidir.

Tehlike sınıfı	İlk temel eğitim	Tekrar periyodu	Tekrar eğitimi
Az tehlikeli	En az 8 ders saati	3 yılda en az 1	En az 8 ders saati
Tehlikeli	En az 12 ders saati	2 yılda en az 1	En az 8 ders saati
Çok tehlikeli	En az 16 ders saati	Yılda en az 1	En az 8 ders saati

Yeni yönetmelik temel eğitim öncesinde seviye tespiti ve eğitim sonunda ölçme-değerlendirme öngörür. Sınavlarda 100 üzerinden en az 60 puan başarı kriteridir. Çalışma yeri/iş değişikliği, ekipman değişimi veya yeni teknoloji gibi yeni risk oluşturan durumlarda normal tekrar periyodu beklenmez.

12.3. Yönetici ve liderlik eğitimleri

Yasal temel eğitimlere ek olarak yöneticilere İSG liderliği, olaylardan öğrenme, risk önceliklendirme, çalışan katılımı ve güvenlik kültürü konularında eğitim verilmesi iyi uygulamadır.

13. Acil Durum Yönetimi ve İlk Yardım

Her işyeri, kendi faaliyetleri ve fiziksel koşulları dikkate alınarak acil durumları belirlemeli; önleyici/sınırlandırıcı tedbirleri, müdahale ve tahliye yöntemlerini, ekipleri ve haberleşme düzenini içeren plan hazırlamalıdır.

13.1. Acil durum ekipleri

Söndürme, kurtarma ve koruma ekiplerinin her biri için; çok tehlikeli işyerlerinde her 30 çalışana kadar, tehlikeli işyerlerinde her 40 çalışana kadar, az tehlikeli işyerlerinde her 50 çalışana kadar en az bir uygun donanımlı ve özel eğitilmiş destek elemanı görevlendirilir. 10'dan az çalışanı olan işyerlerinde bu üç ekip için uygun eğitilmiş bir kişi yeterlidir. İlk yardım ekibi için İlk Yardım Yönetmeliği esasları uygulanır.

13.2. İlk yardımcı sayıları

Tehlike sınıfı	Asgari sertifikalı ilk yardımcı
Az tehlikeli	Her 20 çalışan için 1
Tehlikeli	Her 15 çalışana kadar 1
Çok tehlikeli	Her 10 çalışana kadar 1

Vardiyalı veya geniş sahalı işletmelerde yalnız toplam sayı değil, her vardiya ve lokasyonda fiilen erişilebilir ilk yardımcı bulunması da planlanmalıdır.

13.3. Tatbikat ve plan yenileme

Maden işyerleri dışındaki işyerlerinde acil durum tatbikatı en geç yılda bir yapılır. Plan; acil durumları etkileyen önemli değişikliklerde süre beklenmeden, bunun dışında çok tehlikeli/tehlikeli/az tehlikeli işyerlerinde sırasıyla en geç 2/4/6 yılda bir yenilenir.

14. İş Kazası, Meslek Hastalığı ve Olay Araştırması

İş kazası meydana geldiğinde ilk öncelik yaralıların güvenliği, tıbbi yardım ve devam eden tehlikenin kontrolüdür. Sonrasında gerekli resmi bildirimler, olay yeri incelemesi, bilgi ve delillerin korunması, kök neden analizi ve düzeltici faaliyetler yürütülmelidir.

- Acil müdahale ve tehlikenin kontrolü
- Gerekli resmi bildirim
- Olay yeri ve delillerin korunması
- Tanık ve olay bilgilerinin kaydı
- Kök neden analizi
- Düzeltilici/önleyici faaliyet
- Risk değerlendirmesinin güncellenmesi
- Faaliyetin etkinliğinin doğrulanması

SGK'ya iş kazası bildirimi genel kural olarak kazadan sonraki üç iş günü içinde yapılır. Meslek hastalığı bildirimleri ilgili mevzuat ve öğrenme tarihine göre ayrıca takip edilmelidir.

Kök neden yaklaşımı

“Çalışanın dikkatsizliği” tek başına yeterli kök neden değildir. Ekipman, koruyucu sistem, prosedür, eğitim, bakım, iş yükü, gözetim, iletişim ve organizasyonel kararlar birlikte incelenmelidir.

15. ISO 45001 ve İSG Yönetim Sistemi

ISO 45001, kuruluşların İSG risklerini sistematik biçimde yönetmesi ve performansını sürekli iyileştirmesi için uluslararası bir yönetim sistemi çerçevesidir. Belgelendirme yasal uyumun yerine geçmez; mevzuat yükümlülükleri her durumda ayrıca yerine getirilmelidir.

- Kuruluşun bağlamı ve ilgili taraflar
- Liderlik ve çalışan katılımı
- Tehlike, risk ve fırsatların yönetimi
- Yasal ve diğer şartların takibi
- Hedefler ve kaynaklar
- Operasyonel kontrol ve değişiklik yönetimi
- Acil durum hazırlığı
- Performans ölçümü ve iç denetim
- Yönetimin gözden geçirmesi
- Uygunsuzluk, düzeltici faaliyet ve sürekli iyileştirme

Eylül 2026 itibarıyla yayımlanmış temel standart ISO 45001:2018 olup ISO 45001:2018/Amd 1:2024 değişikliği de yayımlanmıştır.

16. İç Denetim, DÖF ve Performans İzleme

İç denetim, sistemin yalnızca doküman üzerinde değil sahada da uygulanıp uygulanmadığını göstermelidir. Ofis, üretim, depo, teknik alan, sosyal alan ve yüklenici faaliyetleri için uygun kontrol listeleri kullanılabilir.

Her önemli uygunsuzluk için “bulgu → risk seviyesi → faaliyet → sorumlu → termin → durum → etkinlik doğrulaması” zinciri kurulmalıdır.

16.1. Öncü performans göstergeleri

- Açık kritik risk aksiyonları
- Termin aşımı bulunan DÖF’ler
- Ramak kala ve tehlike bildirimleri
- Eğitim tamamlama oranı
- Planlanan denetimlerin gerçekleşme oranı
- Periyodik kontrol uygunsuzlukları
- Tekrar eden bulgular
- Risk azaltma faaliyetlerinin kapanma süresi

Yalnızca kaza sayısını izlemek reaktif bir ölçümdür; kazanın olmaması sistemin kusursuz olduğunu kanıtlamaz.

17. Dokümantasyon ve Kayıt Yönetimi

İSG kayıtları merkezi, güncel ve izlenebilir olmalıdır. Belgenin varlığı kadar doğru versiyonunun kullanılması, gerekli kişilerin erişebilmesi, saklama sürelerinin izlenmesi ve zaman bağlı yükümlülüklerin yaklaşan tarihlerinin takip edilmesi önemlidir.

- Risk değerlendirmeleri
- Acil durum planları ve tatbikat kayıtları
- Eğitim kayıtları
- Sağlık gözetimi kayıtları
- İSG profesyoneli görevlendirmeleri
- Kurul ve çalışan temsilcisi kayıtları
- Periyodik kontrol raporları
- Ortam ölçümleri
- Kazalar ve ramak kalalar
- Denetimler ve DÖF'ler
- KKD teslim/takip kayıtları
- Bakım ve yüklenici kayıtları

18. Yönetim Liderliği, Güvenlik Kültürü ve Ramak Kala

Güvenlik kültürü, çalışanların tehlikeleri saklamak yerine rahatça bildirebildiği ve yöneticilerin bu bildirimleri önleme fırsatı olarak gördüğü ortamlarda gelişir. Ramak kala olayları zarar oluşmadan önce sistemi uyaran değerli veri kaynaklarıdır.

- Kolay ve erişilebilir bildirim kanalı
- Bildirimi yapanı otomatik olarak suçlamayan yaklaşım
- Hızlı risk değerlendirmesi
- Gerekli düzeltici faaliyet
- Sonucun bildirim yapanlara geri iletilmesi
- Tekrar eden olaylardan sistemsel öğrenme

Yönetim, ciddi risklerin giderilmesini üretim veya zaman baskısından üstün tutmalı; İSG hedeflerini işletme hedefleriyle birlikte değerlendirmelidir. Üretim, bakım, depo, insan kaynakları ve satın alma gibi yöneticiler kendi süreçlerinin İSG performansından sorumludur.

19. Sürekli İyileştirme Döngüsü

İSG'de Sürekli İyileştirme Döngüsü

İSG bir proje değil, tekrar eden bir yönetim döngüsüdür.



Şekil 4 — İSG sisteminde Planla-Uygula-Kontrol Et-İyileştir döngüsü

İSG sistemi bir defa kurulup tamamlanan bir proje değildir. Mevzuat, teknoloji, ekipman, çalışan yapısı ve çalışma yöntemleri değiştikçe risk profili de değişir. Bu nedenle yönetim sistemi periyodik denetim, çalışan geri bildirimi, olay analizi ve değişiklik yönetimiyle canlı tutulmalıdır.

20. Hızlı Referans Tabloları

20.1. İSG profesyonelleri - aylık asgari süre ve tam süreli eşik

Profesyonel	Az tehlikeli	Tehlikeli	Çok tehlikeli
İş güvenliği uzmanı	10 dk/çalışan • 1000 kişide tam süreli	20 dk/çalışan • 500 kişide tam süreli	40 dk/çalışan • 250 kişide tam süreli
İşyeri hekimi	5 dk/çalışan • 2000 kişide tam süreli	10 dk/çalışan • 1000 kişide tam süreli	15 dk/çalışan • 750 kişide tam süreli

Diğer sağlık personeli: 10 ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli işyerlerinde zorunludur; tam süreli işyeri hekimi görevlendirilen işyerlerinde ayrıca zorunlu değildir.

20.2. Risk değerlendirmesi ve acil durum planı yenileme

Tehlike sınıfı	Risk değerlendirmesi	Acil durum planı
Çok tehlikeli	En geç 2 yılda bir	En geç 2 yılda bir
Tehlikeli	En geç 4 yılda bir	En geç 4 yılda bir
Az tehlikeli	En geç 6 yılda bir	En geç 6 yılda bir

Önemli değişiklik, yeni risk veya mevzuatta belirtilen tetikleyici durumlarda bu azami süreler beklenmez.

20.3. Acil durum destek elemanı ve ilk yardımcı

Tehlike sınıfı	Söndürme/Kurtarma/Koruma (her ekip)	İlk yardımcı
Çok tehlikeli	Her 30 çalışana kadar 1	Her 10 çalışana kadar 1
Tehlikeli	Her 40 çalışana kadar 1	Her 15 çalışana kadar 1
Az tehlikeli	Her 50 çalışana kadar 1	Her 20 çalışan için 1

20.4. İSG hizmet alanı

Durum	Temel fiziksel gereklilik
50'den az çalışan	İSG profesyonellerinin hizmet süresince etkin çalışabileceği uygun yer
50+ çalışan, tam süreli hekim+uzman gerekmiyor	8 m ² 'den az olmamak üzere toplam iki oda + uygun sağlık kuruluşuna ulaştırma aracı
Tam süreli hekim + uzman gerekiyor (İSGB)	≥8 m ² hekim + ≥8 m ² uzman + ≥12 m ² ilk yardım/acil müdahale odası; Ek-1 donanım ve diğer İSGB şartları

21. İlk Kurulum İçin 30 Günlük Kontrol Listesi

Aşağıdaki liste, yeni kurulan veya İSG sistemini yeniden yapılandıran bir işletmenin ilk ayda doğrulaması gereken temel başlıklara yönelik pratik kontrol listesidir. Yasal sürelerin daha kısa olduğu veya acil risk bulunduğu durumlarda ilgili yükümlülük derhal ele alınmalıdır.

- ☐ İşyeri NACE kodu ve tehlike sınıfı doğrulandı.
- ☐ Çalışan sayısı ve lokasyon bazlı İSG yükümlülükleri çıkarıldı.
- ☐ İSG profesyoneli görevlendirmeleri ve hizmet süreleri doğrulandı.
- ☐ Çalışan temsilcileri ve gerekiyorsa İSG kurulu oluşturuldu.
- ☐ İlk yardımcılar ve acil durum ekipleri yeterli sayıda belirlendi.
- ☐ İşyeri hekimi/İSG profesyoneli odaları veya uygun çalışma alanı mevzuata göre kontrol edildi.
- ☐ Başlangıç saha uygunluk analizi tamamlandı.
- ☐ Risk değerlendirmesi yapıldı veya güncellendi.
- ☐ Kritik riskler için acil aksiyonlar başlatıldı.
- ☐ Acil durum planı, tahliye krokileri ve toplanma alanları kontrol edildi.
- ☐ Tatbikat programı oluşturuldu.
- ☐ Sağlık gözetimi ve işe uygunluk kayıtları kontrol edildi.
- ☐ 2026 eğitim yönetmeliğine göre işe başlama ve temel eğitim planı kuruldu.
- ☐ İş ekipmanları/periodyk kontrol envanteri oluşturuldu.
- ☐ İş hijyeni ölçüm ihtiyaçları belirlendi.
- ☐ Yangın ekipmanları ve acil çıkışlar kontrol edildi.

- ☐ Sosyal alanlar, WC/duş/soyunma/dinlenme/yemek koşulları kontrol edildi.
- ☐ Yüklenici İSG kontrol ve çalışma izin sistemi tanımlandı.
- ☐ Kaza ve ramak kala bildirim/inceleme süreci tanımlandı.
- ☐ Tüm bulgular tek bir İSG eylem planında sorumlu ve terminle takip edilmeye başlandı.

22. Temel Mevzuat ve Resmî Kaynaklar

Mevzuat zaman içinde değişebildiğinden uygulama öncesinde aşağıdaki resmî kaynakların güncel/konsolide halleri kontrol edilmelidir. Dokümanın içinde ChatGPT'ye ait teknik atıf kodları kullanılmamıştır.

[6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu – ÇSGB PDF](#)

[ÇSGB İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü – Sıkça Sorulan Sorular](#)

[Çalışanların İSG Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik – 02.04.2026 / 33212](#)

[İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik – Resmî Gazete](#)

[Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik – Resmî Gazete](#)

[İlkyardım Yönetmeliği – T.C. Sağlık Bakanlığı](#)

[ÇSGB – Proje yayınları ve güncel İSG rehber/infografikleri](#)

Son not

Bu rehber işletmeler için genel bir çerçeve sunar. Maden, inşaat, büyük endüstriyel kaza kapsamı, patlayıcı ortam, biyolojik etken, kanserojen/mutajen, radyasyon, özel sağlık veya benzeri faaliyetlerde ek ve özel düzenlemeler uygulanabilir. İşyerine özgü uyum analizi ayrıca yapılmalıdır.

İş verenler için

TEMEL İSG REHBERİ



CANAKADEMİ
Ortak Sağlık Güvenlik Birimi